

מוצאו למלוה.

ללוה, כדי לצור על פי צלוחיתו של לוח:

ואמרינן: הרי לוח הוא דאמר: לא היו דברים יג-ב מעולם! ואם כן, ודאי שהשטר אינו שייך לו.

אמר רבי אלעזר: מחלוקת רבי מאיר ורבנן במשנתנו, במקרה שאין החייב מודה.

דרכי מאיר סבר: שטר שאין בו אחריות נכסים, אינו גובה, לא ממשעבדי — ולא מבני חרי. ששטר כזה, שאין בו שעבוד נכסים, אינו נחשב שטר כלל, והרי מלוה זו כמלוה על פה, שאין עליה עדים.

ולכן יחזיר המוצא את השטר, אף שאין הלוח מודה בהלוואה, שהרי אין המלוה יכול לגבות דבר על ידי שטר שאין בו אחריות.

ורבנן סברי: אף שאין בשטר שעבוד נכסים, מכל מקום מועיל השטר שתיחשב ההלוואה כמלוה על פה בעדים, ולכן מוגבא גבי מבני חורין.

וכיון שכך, נמצא שאם יחזיר המוצא את השטר למלוה, יוכל לגבות על ידו מבני חורין. והרי אין הלוח מודה בהלוואה! לכן אומרים רבנן שלא יחזיר את השטר.

אבל כשהייב מודה — דברי הכל שיחזיר המוצא את השטר למלוה, ולא חיישינן

ומקשינן: אי הכי, שמדובר שאין הלוח מודה בהלוואה, כי אין בהן בשטרות אחריות נכסים — אמאי יחזיר למלוה? נהי דכשאין בהם אחריות נכסים לא גבי מן משעבדי, הרי מבני חרי מוגבי גבי [מנכסים בני חורין, דהיינו, מה שברשות הלוח, גובה], והלא הלוח טוען שלא לוח כלל!

ומבארינן: שמואל לטעמיה [לשיטתו במקום אחר]. דאמר שמואל, אומר היה רבי מאיר: שטר חוב שאין בו אחריות נכסים, אין גובה בו המלוה כלל. לא ממשעבדי — ולא מבני חרי. שלשטר כזה אין דין שטר כלל, והרי זה כמלוה על פה שאין עליו עדים⁽²¹⁾. ולכן יכול המוצא להחזירו למלוה, שהרי אינו יכול לגבות על פיו כלל.

ותמהינן: וכי מאחר שאינו גובה בו כלל, אמאי יחזיר את השטר? מה יעשה בו המלוה?

אמר רבי נתן בר אושעיא: אמנם אין המלוה יכול להשתמש בשטר בתורת שטר חוב, אלא שמכל מקום יחזירו המוצא כפיסת נייר בעלמא, כדי לצור [לכרוך] אותו על פי צלוחיתו [בקבוקן] של מלוה.

ומקשינן: ונהדריה לחו [ונחזיר את השטר]

העדים החתומין בשטר, מתקבלת כעדות גמורה. והיינו דווקא בשטר גמור. אבל בשטר שאין בו שעבוד נכסים, שסובר רבי מאיר אליבא דשמואל שאין לו תורת שטר כלל, נשאת עדות העדים שבשטר כסתם עדות שבכתב, ואין מקבלין אותה משום "מפיהם ולא מפי כתבם". ולכן אי אפשר לגבות עפ"י עדות זו אפילו מבני חורין.

חתימתם, חיישינן שמא השטר מזויף כל כך טוב, עד שהעדים עצמם טועים בחתימתן.

21. ביארו הראשונים, לפי שמעיקר הדין, אין עדים יכולים לשלוח עדותן לבית דין, משום שנאמר "מפיהם", ודרשינן: ולא מפי כתבם. וחיודוש הוא שנתחדש בשטר, שעדותן של

לפרעון ולקנוניא (22).

ורבי יוחנן אומר: מחלוקת בשחייב מודה.

דרבי מאיר סבר: שטר שאין בו אחריות נכסים, ממשעבדי הוא דלא גבי, אבל מבני חרי מנבא גבי. ולכן יחזיר את השטר למלוה, כי אין חשש שיטרף המלוה מהלקוחות שלא כדין, שהרי אי אפשר לגבות על ידו מנכסים משועבדים. ומבני חורין יגבה בדין, שהרי הלוח מודה.

ורבנן סברי: ממשעבדי נמי גבי על ידי שטר שאין בו אחריות, משום שהם סוברים שאחריות טעות סופר, וכדלקמן. ולכן לא יחזיר, שהרי עלול המלוה לטרף מלקוחות על ידי השטר שלא כדין.

אבל כשאין חייב מודה, ואפילו אם הוא מודה שלוח, אלא שטוען שפרע כבר את חובו — דברי הכל שלא יחזיר, משום דחיישינן לפרעון וקנוניא.

תניא כוותיה דרבי יוחנן [שנינו בברייתא כדברי רבי יוחנן]. ומאותה ברייתא יש תיובתא אדרבי אלעזר בחדא [בדבר אחד], ותיובתא דשמואל — בתרתי [בשני דברים]:

שכך שנינו בברייתא:

אם מצא אדם שטרי חוב, ויש בהם אחריות נכסים, אף על פי ששניהם, גם הלוח וגם המלוה, מודים שאכן היתה הלואה, לא יחזיר את השטר, לא לזה ולא לזה [לא ללוח ולא למלוה], משום שחוששין לקנוניא.

ואם אין בהן, בשטרות, אחריות נכסים, אזי הדין הוא כך:

בזמן שחלוח מודה שלוח ולא פרע עדיין את חובו — יחזיר את השטר למלוה. שאין כאן חשש לקנוניא, כי אינו יכול לגבות בשטר זה מנכסים משועבדים, שהרי לא כתוב בו אחריות.

אבל אם אין הלוח מודה — לא יחזיר לא לזה ולא לזה, שהרי הלוח טוען שלא לזה כלל. דברי רבי מאיר.

שהיה רבי מאיר אומר: שטרי חוב שיש בהם אחריות נכסים — גובה מנכסים משועבדים.

ושטרות שאין בהם אחריות נכסים, אמנם אינו גובה בהן ממשועבדים, אבל גובה מנכסים בני חורין.

וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה, בין שיש בהן אחריות נכסים, ובין שאין בהם, גובה מנכסים משועבדים.

תיובתא דרבי אלעזר מברייתא זו בחדא:

דהרי אמר רבי אלעזר, שלשיטת רבי מאיר, שטר שאין בו אחריות נכסים, אינו גובה לא מנכסים משועבדים, ולא מנכסים בני חורין, ועוד קאמר רבי אלעזר, שבין לרבי מאיר, ובין לרבנן, לא חיישינן לקנוניא,

ואילו בברייתא קתני: שלשיטת רבי מאיר, שטר שאין בו אחריות נכסים — ממשעבדי הוא דלא גבי, הא מבני חורין — מנבא גבי.

22. וכן אין חוששין שמא כתב ללות בניסן ולא ללוח עד תשרי. תוס'.

שהרי אם יש חשש לזה, אף כששניהם מודים לא יחזיר.

ועתה חוזרת הגמרא לבאר את הקושיות מהברייתא.

תיובתא דשמואל בתרתי:

חדא, קושיא אחת, כמו הקושיא שהקשינו על רבי אלעזר. דהא גם שמואל מוקי מתניתין בשאין חייב מודה⁽²³⁾, ואם כן, לרבי מאיר, שטר שאין בו אחריות, אינו גובה אף מנכסים בני חורין. ואילו בברייתא שנינו שגובה מבני חורין!

חדא — דאמר שמואל: מצא שטר הקנאה בשוק — יחזיר לבעלים, ולא חיישינן לפרעון, אף כשהלוה אינו מודה. משום שאם פרע לו, היה קורע מיד את השטר.

ותיובתא על דבריו מהברייתא, דקתני הכא: אף על פי ששניהם מודים — לא יחזיר לא לזה ולא לזה. אלמא, מוכח מכאן, שחיישינן לפרעון. וכל שכן הכא, במשנתנו, דלא מודה לזה, דחיישינן לפרעון!

וקושיא זו אינה קשה על רבי אלעזר, כי לשיטתו, כשאין חייב מודה, לא יחזיר שום שטר הראוי לגבות בו. ומה שאמר רבי מאיר במשנתנו שיחזיר, היינו משום שאי אפשר לגבות בשטר זה אפילו מבני חורין⁽²⁴⁾.

אמר שמואל: מאי טעמייהו דרבנן,

ועוד קתני, שבין לרבי מאיר ובין לרבנן — חיישינן לקנוניא! והראיה לכך, דקתני: אף על פי ששניהם מודים — לא יחזיר לא לזה ולא לזה. אלמא, מוכח מכאן, ששניהם סוברים שחיישינן לקנוניא, ולכן לא יחזיר.

ותמהינן: והא הני, הקושיות שהקשינו מברייתא זו על רבי אלעזר, תרתי הוא [שתי קושיות הן]:

א. שאמר רבי אלעזר שלרבי מאיר שטר שאין בו אחריות אינו גובה כלל, ואילו בברייתא מבואר שגובה מבני חורין.

ב. שרבי אלעזר אמר שאין חוששין לקנוניא, ואילו בברייתא שנינו שחוששין.

ואם כן, מדוע אמרה הגמרא "תיובתא דרבי אלעזר בחדא"?

א-T ומבארין: שתי קושיות אלו — חדא הוא [קושיא אחת היא], דחד טעם הוא! שמחמת טעם אחד הוצרך רבי אלעזר לומר את שני הדברים. דמשום דקאמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה, הוא מתרין הכי.

כלומר, היות וכך, הוצרך רבי אלעזר לומר שאינו גובה אפילו מנכסים בני חורין. שהרי הלוה מכחיש את ההלוואה מכל וכל.

וכיון שהוצרך לסיים ולומר: "אבל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר", לכן אמר רבי אלעזר שאין חוששין לפרעון ולקנוניא.

24. כך כתב רש"י. ובחי' הר"ן כתב לבאר בדבריו, שרבי אלעזר אמר שאין חוששין לפרעון ולקנוניא. דהיינו, שאם הלוה אומר שלא פרע, אין חוששין שאומר כך מחמת קנוניא. אבל אם

23. היינו לפי הצד שהבאנו לעיל ששמואל סובר כאב"י, שעדין בחתומיו זכין לו. אבל אי נימא דסבירא ליה כרב אסי, יעמיד שמואל את משנתנו כשחייב מודה. תוס' שאנץ.